

U Beogradu, 17. januara

Mirno referendumsko okruženje, bez sadržajne i upečatljive referendumske kampanje

Referendumski proces je protekao u mirnom okruženju, ali je izostala aktivna kampanja koja bi pomogla glasačima da donesu informiranu referendumsku odluku. Sadržajna kampanja je bila primetna tek u poslednjih sedam do deset dana kampanje i to mahom uz učešće stručne zajednice. Zbog epidemiološke situacije, kampanja se odvijala u medijima i na društvenim mrežama, bez javnih događaja. Referendumski dan je bio miran, a na mestima koje je CeSID posetio - *CeSID nije sistematski i sveobuhvatno posmatrao postupke na izborni dan, već putem mobilnih timova* - glasanje je proteklo bez krupnih incidenata, ali je bila primetna lošija organizacija glasanja na glasačkim mestima, na šta je uticala i činjenica da na značajnom broju glasačkih mesta nisu bili prisutni svi članovi glasačkog odbora. Primećeni su problemi sa organizacijom glasačkog mesta, dostupnost ali ne i revnosno korišćenje epidemioloških sredstava kao i različite nepravilnosti koje su se ponavljale na različitim glasačkim mestima, poput javnog i porodičnog glasanja kao i upotreba mobilnih telefona. Paralelna evidencija glasača je primećena na dva glasačka mesta, na jednom unutar glasačkog mesta, a na drugom ispred. Republička izborna komisija (RIK) je obavila organizaciju referenduskog procesa u skladu sa pozitivnim zakonskim okvirom i efikasno. RIK je dan uoči glasanja morao da donese odluku o glasanju građana s teritorije Kosova i Metohije u Vranju, Novom Pazaru, Kuršumlji i Raški čime je uvedena potpuno drugačija praksa pošto su prištinske vlasti zabranile organizaciju glasanja na teritoriji Kosova i Metohije uz podršku OEBS-a (kako je do sada bila praksa).

Referendumsko pitanje je glasilo „Da li ste za potvrđivanje Akta o promeni Ustava Republike Srbije“ čime su ispunjeni formalni zakonski zahtevi, ali se čini da je pitanje ostalo nepotpuno i CeSID je primetio da je zbog toga u kampanji ostalo puno nedoumica o čemu se građani izjašnjavaju. Činjenica da su neposredno pre glasanja izvršene promene zakonodavnog okvira kao i da je promenjena struktura Republičke izborne komisije (RIK), kao rezultat međustranačkog dijaloga, u suprotnosti je sa međunarodnim opredeljenjima i dobrom praksom da se krupne promene u pravnom okviru ne rade u godini glasanja. Premda je referendum izazvao pažnju javnosti, samo su tri pravna lica formalno bila prijavljena kao organizatori referendumske kampanje i to: „Ne davimo Beograd“, udruženje „Suverenisti“ i „Obraz“ i oni će, shodno novoj regulativi, podleći finansijskoj kontroli.

Izvodi iz biračkih spiskova opet nisu bili dostupni na uvid javnosti shodno preporukama međunarodnih posmatrača iako je Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, koje je

---

nadležno za njegovo vođenje tokom 2019.-2021. godine uložilo puno napora da poboljša njegovu tačnost. Kao i na ranijim izborima, obaveštenja o glasanju (iako nisu uslov da bi se iskoristilo glasačko pravo) nisu uredno dostavljana što je podstaklo nepoverenje u ažurnost biračkog spiska. Ukupan broj glasača za ovaj referendum je iznosio 6.510.323.

...

CeSID-ova posmatračka misija pripremiće detaljnu i potpunu ocenu kvaliteta celokupnog referendumskeg procesa nakon završetka svih izbornih radnji, odnosno nakon analize procesa zaštite izbornog prava.